

# *Familie Retten*

FINN TAKSØE-JENSEN  
JESPER VORSTRUP RASMUSSEN

gad



© G·E·C Gads Forlag 1990

2. oplag 1992

Omslag ved Axel Surland

Sat og trykt hos P. J. Schmidt A/S, Vojens

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af denne bog eller dele af den er ikke tilladt iflg. gældende dansk lov om ophavsret.

ISBN 87-12-01930-5

## Forord

De senere års ændrede lovgivning om separations- og skilsmissegulde, ægtefællebidrag, loven om registreret partnerskab, og især de nye regler om skilsmisssæreje, brøkdelsæreje og tidsbegrænsninger for særeje m.v., som træder i kraft den 1. oktober 1990, har skabt behov for en ny familieretlig fremstilling, der er tilpasset de studerendes behov i faget Familie- og Arveret ved Københavns Universitet.

For at skabe den størst mulige ensartethed i fremstillingen har vi valgt at stå fælles om alle bogens afsnit. De mange drøftelser viste, at de fleste uenigheder imellem os om regleres indhold havde til årsag, at vi tænkte på forskellige praktiske tilfælde; fremstillingen måtte så udbygges. Ved de spørgsmål, hvor der blev reelt forskellige opfattelser tilbage, var disse midlertid så relativt beskedne, at de kunne dækkes gennem valg af formuleringer.

Bogen er tilrettelagt således, at det centrale retsstof, som de studerende for alvor bør indleve sig i, er sat med normalsats. Pettitafnittene indeholder en lang række domsreferater og eksempler, der er medtaget til brug for de studerendes arbejde med bogen, samt en række redegørelser for administrativ praksis og forskellige retspolitiske betragtninger. Petitstoffet forudsættes af de studerende alene gennemgået til illustration og forståelse. Bogens notestof er først og fremmest medtaget af hensyn til praktikere, men indeholder dog også en række henvisninger, som vil kunne lette de studerendes tilegnelse.

Det er imidlertid forfatterens håb, at der især ved gennemgangen af de nye regler om særeje og ved den bredere behandling af hele den formueretlige ordning mellem ægtefæller er tilvejebragt en fremstilling, der tillige vil kunne have væsentlig interesse for praktikere; gennem vort kendskab til den omfattende administrative praksis har vi fortrinsvis til praktisk brug

søgt at uddrage essensen af denne på de respektive steder i bogen.

Afsnittet om biologiske bevismidler i faderskabssager er skrevet af afdelingsleder, cand. med. Hans Gürtler, Retsgenetisk Institut, København. Lektor Linda Nielsen, Københavns Universitet, har skrevet afsnittet om personlige og uoverdragelige rettigheder i henhold til ægteskabsretsvirkningslovens § 15, stk. 2. Afsnittet om beskyttelse af senile og andre psykisk svækkede personer er gennemlæst og kommenteret af landsdommer, dr. jur. Svend Danielsen. Fuldmægtig, universitetsmanuduktør Karen Rydahl har gennemgået hele manuskriptet og fremsat en række værdifulde råd, ikke mindst af pædagogisk karakter.

Vi bringer vores bedste tak for hele denne væsentlige bistand.

Lovgivning, litteratur, domspraksis og administrativ praksis er ført frem til den 1. juli 1990.

Registrene, herunder et appendiks om den nye formueordning for ægtefæller, er udarbejdet af fuldmægtig, universitetsmanuduktør Karen Rydahl og stud. jur. Carsten Bo Nielsen.

Manuskriptet er renskrevet af sekretærerne Mette Willer, Annemette Andersen og Siv Sandberg. Vi takker dem særligt, fordi de efter særejereformens vedtagelse den 30. maj 1990 renskrev de mange udkast så hurtigt, at bogen kunne udkomme inden det nye semesters start.

København, den 1. august 1990

Jesper Vorstrup Rasmussen

Finn Taksøe-Jensen

## *Indholdsfortegnelse*

I	
Introduktion	
1	Om retsstudiet . . . . . 1
2	Om retslitteraturen . . . . . 4
3	Om juræens system . . . . . 6
II	
Om familieret	
1	Familierettens område og lovgivning . . . . . 9
2	Den familieretlige litteratur . . . . . 14
3	Slægtskab . . . . . 15
4	Svogerskab . . . . . 16
III	
Indførelse af ægteskab	
1	Forlovelse . . . . . 18
2	Ægteskabsbetingelserne . . . . . 19
2.1	Aldersbetingelsen . . . . . 19
2.2	Forældresamtykke . . . . . 20
2.3	Umyndiggjorte . . . . . 20
2.4	Slægtskab . . . . . 21
2.5	Svogerskab m.v. . . . . 21
2.6	Adoption . . . . . 22
2.7	Bestående ægteskab m.v. . . . . 23
2.8	Tidligere ægteskab m.v. . . . . 23
2.9	Erklæring om børn . . . . . 23
3	Prøvelse af ægteskabsbetingelserne . . . . . 24
4	Vielse . . . . . 25
5	Gyldigt ægteskab . . . . . 26
6	Gebyr for vielser . . . . . 27

IV	
Eftetillingsgrundsætningen	
Eftetællers personlige forhold	
Efternavn og indfødsret	
1. Eftestillingsgrundsætningen	28
2. Ægtefællers personlige forhold	31
2.1. Forældremyndighed og myndighed	31
2.2. Bopæl og samlivspligt	31
2.3. Troskabspligt	32
3. Efternavn	33
4. Indfødsret	35

## V

### Underholdspligten mellem ægtefæller

1. Almindelig orientering	36
2. Privatretlig underholdspligt mellem samlevende ægtefæller	37
3. Ægtefællers offentligretlige underholdspligt	42

## VI

### Formueforholdet mellem ægtefæller

1. Indledning	43
1.1. Grundlæggende begreber	43
1.2. Baggrunden for den danske ordning	46
1.3. Oversigt	49
2. Formuefællesskab	49
2.1. Stiftelse og ophør	49
2.2. Formuefællesskabets omfang og fravigelighed	51
2.3. Opdelingen i bodele	56
2.3.1. Oversigt	56
2.3.2. Grundlæggende materielle kriterier	59
1 <sup>o</sup> Indført i fællesboet	59
2 <sup>o</sup> Overførsler	60
3 <sup>o</sup> Surrogation	62
2.3.3. Bestemmende materielle og bevismæssige momenter i enkelttilfælde. Retspraksis	62
2.3.4. Sameje	69
2.3.5. Interessentskab m.v.	73
3. Særeje	76
3.1.1. Særejereformen i 1990	77

3.1.2. Overgangs- og fortolkningsregler	83
3.2. Stiftelse	87
3.2.1. Ægtepagt	87
3.2.2. Trediemands bestemmelse ved gave eller testamente	94
3.2.3. Surrogater	101
3.2.4. Indtægt	103
3.2.5. Bosondring	103
3.2.6. Separation	104
3.3. Afgrænsninger	104
3.3.1. Mellem ægtefællerne	104
3.3.2. Mellem en ægtefælles bodel og særeje	105
3.3.3. Mellem en ægtefælles skilsmisssæreje og fuldstændige særeje	105
3.3.4. Ved brøkdelsæreje	105
3.4. Ophør af særeje	106
4. Rådigheden	107
4.1. Over eget særeje	107
4.2. Rådighed over egen bodel	109
4.2.1. Pligt til at råde forsvarligt	109
4.2.2. Ægtefællesamtykke til visse dispositioner	112
1 <sup>o</sup> Fast ejendom	112
2 <sup>o</sup> Lejligheder	118
3 <sup>o</sup> Løsøre	119
4 <sup>o</sup> Dispensation Æ2 § 20	121
4.3. Rådighed med virkning for den anden ægtefælle	122
4.3.1. Almindelige fuldmagtsregler	123
4.3.2. Indkøbsfuldmagt Æ2 § 11	125
4.3.3. Sygdom - fravær	131
4.3.4. Legitimationsekstinktionsreglen i Æ2 § 14	132
4.3.5. Samråden efter Æ2 § 52	133
5. Gældsansvaret	133
6. Retshandler og erstatningsansvar mellem ægtefæller	136
6.1. Hovedprincippet	136
6.2. Gaver mellem ægtefæller	139
6.2.1. Almindelig orientering	139
6.2.2. Ægtepagtskravet	141
6.2.3. Overskudsdeling	147
6.2.4. Gaveafgift	149
6.2.5. Andre ugyldighedsregler	149
6.3. Yderligere sikring af kreditorerne	149
6.4. Formkrav ved ægtepagter	152
6.4.1. Skriftlighed, underskrift, specifikation	153
6.4.2. Tinglysning	154

7. Bosøndring og vederlagskrav	155
7.1. Bosøndring	155
7.1.1. Begreb og formål	155
7.1.2. Bosøndringsgrunde	156
7.1.3. Fremgangsmåde og retsvirkninger	159
7.2. Vederlagskrav	160
7.2.1. Formueformindskelse	160
7.2.2. Forbedring af særeje m.v.	163
7.2.3. Overførsel fra særeje	164
7.2.4. Vederlagskravets gennemførelse og retlige karakter	165
VII	
Børn	
1. Indledning	167
2. Faderskab	172
2.1. Ægtebørn	173
2.1.1. Pater est-reglen	173
2.1.2. Separation og samlivsophævelse	186
2.1.3. Passivitetsreglen i Bl § 3	186
2.1.4. Legitimation	186
2.1.5. Anfægtelse af ægtebarnsstatus	187
2.1.6. Insemination	188
2.2. Børn uden for ægteskab	190
2.2.1. Anmeldelses- og oplysningspligt	190
2.2.2. Anerkendelse af faderskabet for statsamtet	192
2.2.3. Faderskabssag ved retten	193
2.2.4. Betingelserne for dom til faderskab	194
2.2.5. Anfægtelse	197
2.2.6. Insemination	198
3. Forældremyndighed og samværsret	199
3.1. Forældremyndighedens indhold og varighed	199
3.2. Gifte forældre	202
3.2.1. Under samlivet	202
3.2.2. Samlivsophævelse	203
3.2.3. Separation	203
3.2.4. Skilsmisse	207
3.2.5. Ophør af aftalt fælles forældremyndighed	208
3.3. Ugifte forældre	208
3.3.1. Den legale ordning	209

3.3.2. Aftalt fælles forældremyndighed	209
3.3.3. Fælles forældremyndighed ikke aftalt	210
3.4. Overførsel af forældremyndigheden ved godkendt aftale eller ved dom	211
3.5. Forældremyndigheden efter dødsfald	212
3.6. Midlertidige afgørelser om forældremyndighed	213
3.7. Samværsret	214
3.8. Tvangsfuldbyrdelse	219
4. Mindreårighed, værgemål og formuebestyrelse	220
4.1. Mindreårighed	220
4.2. Retsevne	220
4.3. Handleevne (habilitet)	221
4.4. Værger	225
4.5. Tilsynsmyndigheden	229
4.6. Indgåelse af retshandler og bestyrelse af mindreåriges formue	229
5. Forsørgs- og hjælpeforanstaltninger for børn og unge	235
6. Forsørgelse	236
6.1. Den privatretlige forsørgelsespligt	236
6.2. Den offentligretlige forsørgelsespligt	240
6.3. Inddrivelse af bidrag	240
6.4. Forskudsvis udbetaling	241
7. Navn	242
7.1. Efternavn	242
7.2. Fornavn	243
7.3. Mellemlavn	243
8. Stedborn	243

## VIII

## Adoption

1. Indledning	245
2. Adoptionsforholdets stiftelse	246
2.1. Betingelser vedrørende adoptanten	247
2.2. Betingelser vedrørende barnet	249
2.3. Adoptionsformidling og vederlag	249
2.4. Samtykke fra barnet og dets forældre	250
2.5. Adoption uden samtykke	251
3. Retsvirkninger af adoption	252
4. Adoptionsforholdets ophævelse	253
4.1. Ophævelsestilfældene	254
4.2. Ophævelsens retsvirkninger	254

IX	
Ægtefællers samlivsophævelse	
1. Om begrebet samlivsophævelse	257
2. Samlivsophævelsens familieretlige retsvirkninger	258
2.1. Forsørgelsespligten mellem ægtefællerne	258
2.2. Formueretlige regler	261
2.3. Børnenes retsstilling	263
2.4. Arveret	264
X	
Separation og skilsmisse	
1. Indledning	265
2. Separations- og skilsmissegrunde	269
2.1. Separationsgrunde	269
2.2. Bortfald af separation	270
2.3. Skilsmissegrunde	272
2.3.1. Skilsmisse efter separation	273
2.3.2. 2 års adskillelse	273
2.3.3. Utroskab (ægteskabsbrud)	274
2.3.4. Vold	275
2.3.5. Bigami	276
3. Separation eller skilsmisse ved bevilling	276
3.1. Oversigt over bevillingsvejens betingelser	276
3.2. Fremgangsmåden	277
3.2.1. Mægling eller frivillig parrådgivning	277
3.2.2. Vilårsforhandling, Vejledning	278
3.3. Kontrol og censur	279
3.3.1. Separations- eller skilsmissegrunden	279
3.3.2. Ægtefællebidrag	280
3.3.3. Forældremyndigheden	281
3.3.4. Retten til enkepension	281
3.3.5. Lejligheden	284
3.3.6. Beløb efter Æ1 § 56	284
3.4. Skilsmisse efter separation	285
3.5. Bevillingen	287
4. Separation eller skilsmisse ved dom	288
4.1. Fremgangsmåden	288
4.2. Dommen i ægteskabssagen	289
4.2.1. Forældremyndighed	289
4.2.2. Ægtefællebidrag	290
4.2.3. Enkepension	293

4.2.4. Lejligheden	294
4.2.5. Beløb efter Æ1 § 56	295
3. Appel	297
Retsvirkninger af separation og skilsmisse	298
5.1. Sammenfatning om separationens retsvirkninger	298
5.2. Sammenfatning om skilsmisens retsvirkninger	299
6. Offentligretlig forsørgelsespligt og størrelse af ægtefællebidrag	299
6.1. Offentligretlig forsørgelsespligt	299
6.2. Størrelse af ægtefællebidrag	300
7. Bodeling	302
7.1. Fremgangsmåde	303
7.1.1. Privat bodeling	304
7.2.2. Offentligt skifte	304
7.2. Aktiverne	306
7.2.1. Skæringstidspunktet	307
7.2.2. Værdiansættelser	307
7.2.3. Afkast	308
7.2.4. Æ2 § 15, stk. 2-rettigheder	308
7.2.5. Særeje	319
7.3. Passiverne	319
7.3.1. Skæringstidspunktet	319
7.3.2. Værdiansættelser	320
7.3.3. Gæld, der vedrører særeje	320
7.3.4. Fordeling af fælles gæld	321
7.3.5. Indbyrdes krav	321
7.4. Kvantitative delingsregler	322
7.4.1. Hovedreglen om ligedeling	322
7.4.2. Vederlagskrav	323
7.4.3. Forlodsregler	324
7.4.4. Skævdelingsreglen i Sl § 69 a	325
7.5. Kvalitative delingsregler	326
7.6. Kreditorernes stilling	330
8. Ændring af vilkår og bodelingsoverenskomster m.v.	330
8.1. Bortfald og ændring af bestemmelser om ægtefællebidrag	331
8.1.1. Bortfald af bidrag ved død, nyt ægteskab, registreret partnerskab eller samlivsforhold	331
8.1.2. Ændring af bidrag	332
8.1.3. Ændring af fastsat bidragspligt	332
8.1.4. Ændring i størrelsen af et fastsat bidrag	333
8.1.5. Ændring af aftale om bidragspligt eller aftalte bidrags størrelse	338
8.2. Ændring af bodelingsoverenskomster og andre aftalte vilkår	341
9. Omstødelse	344

9.1. Omstødelsesgrunde .....	345
9.2. Retsvirkninger af omstødelse .....	346

## XI

## Registreret partnerskab

1. Indledning .....	347
2. Betingelser for registrering .....	348
3. Retsvirkninger .....	350
4. Opløsning .....	353

## XII

## Samlivsforhold

1. Indledning .....	355
2. Samlivets familieretlige retsvirkninger .....	357
2.1. Forsørgelsespligt .....	358
2.2. Lejligheden .....	359
2.3. Formueretlige regler .....	359
3. Samlivsophævelse .....	362
3.1. Underholdsbidrag .....	362
3.2. Lejligheden .....	362
3.3. Formuedeling .....	364
4. Den ene parts død .....	367
4.1. Lejligheden .....	367
4.2. Formuedeling .....	367
4.3. Arveret .....	368

## XIII

## Beskyttelse af senile og andre psykisk svækkede

1. Almindelig orientering .....	369
2. Formueretlig umyndiggørelse .....	370
2.1. Umyndiggørelsesgrundene .....	371
2.1.1. Sindssyge, åndssvage eller sjæleligt forstyrrede .....	371
2.1.2. Ødselhed eller anden uforsvarlig adfærd .....	373
2.1.3. Drikfældighed eller lignende last .....	374
2.1.4. Efter eget ønske .....	374
2.1.5. Aldersgrænse .....	374
2.1.6. Reglernes praktiske anvendelighed .....	374
2.2. Fremgangsmåden, tinglysning .....	375

2.1. Retsvirkninger .....	376
2.1.1. Ophævelse .....	377
2.2. Formuemål .....	377
2.2.1. Betingelser .....	377
2.2.2. Retsvirkninger .....	378
2.3. Ladværgens ansvar .....	380
2.3.1. Ophør .....	380
2.4. Udbyrds værgemål for myndige .....	380
2.4.1. Personlig umyndiggørelse .....	382
2.4.2. Personlig svækkelse som ugyldighedsgrund .....	384
2.4.2.1. Ugyldighedsbetingelserne .....	385
2.4.2.2. Retsvirkninger .....	388
2.4.3. Forfatningsansvar uden for kontraktsforhold .....	389
2.4.4. Forpolitiske overvejelser .....	389

2.5. Forbudsret .....	391
2.6. Domcenter .....	395
2.7. Forcenter .....	399
2.8. Indfødsregister .....	407
2.9. Appendiks .....	419

Bogen indeholder en fyldig gennemgang af den danske familieret.

De liberaliserende ændringer i reglerne om ægtefællers formueforhold, herunder nye regler om skilsmissesæreje, brøkdelsæreje og tidsbegrænsning, der træder i kraft den 1. oktober 1990, er behandlet indgående. Endvidere er ændringerne fra 1989 i reglerne om separations- og skilsmissegunde og om ægtefællebidrag samt praksis derom og loven om registreret partnerskab indarbejdet i fremstillingen.

Finn Taksøe-Jensen er professor i familie- og arveret ved Københavns Universitet. Jesper Vorstrup Rasmussen er underdirektør i Civilretsdirektoratet og lektor i familie- og arveret ved Københavns Universitet.



9 788712 019305

ISBN 87-12-01930-5